



20.4.2022

Ympäristöministeriö/Ympäristönsuojeluosasto/ilmastoyksikkö

Erityisasiantuntija

Ville Laasonen

Asia:

HE 36/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta

Ympäristöministeriö kiittää tilaisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta. Samalla kumottaisiin päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimisesta annettu laki. Ympäristöministeriö esittää pyydettyä lausuntona seuraavaa.

Ympäristöministeriö pitää hallituksen esityksen mukaisia muutoksia päästökaupasta aiheutuvien välillisten kustannusten korvaamiseen perusteltuina.

Hallituksen esityksessä tarkoitettulla tuella korvattaisiin päästökaupasta aiheutuvia välillisiä kustannuksia laissa määritellyille toimialoille. Maksettavan tuen suuruus riippuisi muun muassa päästöoikeuden hinnasta sekä toiminnanharjoittajan sähkönkulutuksesta tai tuotannon määrästä. Esityksen mukaan lain tavoitteena olisi turvata teollisuuden kustannuskilpailukykyä ja ohjata toiminnanharjoittajia kehittämään teollista tuotantoaan hiilineutraalimmaksi. Tuen saajia veloitetaan myös kohdistamaan vähintään 50 prosenttia heille myönnetystä tuesta kehittämistoimiin, joilla tavoitellaan päästövähennyksiä, energiatehokkuusparannuksia tai uusiutuvan energian osuuden lisäämistä energiankulutuksessa.

Tässä yhteydessä hiilivuodolla tarkoitetaan mahdollista kasviuonekaasujen maailmanlaajuisista kokonaispäästöjen lisääntymistä, kun yritykset siirtävät tai perustavat tuotantoa EU:n ulkopuolelle, koska ne eivät pysty siirtämään EU:n päästökauppajärjestelmästä aiheutuvia kustannuksia asiakkailleen ilman markkinaosuuden merkittävää vähentymistä.

Ympäristöministeriö toteaa, että EU:n valtiontukisuuntaviivojen mukaisesti tuen ensisijainen tavoite tulisi olla hiilivuodon estäminen EU –maiden ulkopuolelle. Teollisuuden kilpailukyyn edistäminen suhteessa Suomen keskeisiin kilpailijamaihin EU:n sisällä ei pitäisi kuulua tuen tavoitteiden piiriin. Yritysten kokonaiskilpailukykyyn vaikuttavat hyvin merkittävästi laajavaikuttaiset tekijät kuten valuuttakurssit, maantieteellinen sijainti, työvoimakustannukset, verotus ja muut tuet.

Ympäristöministeriö toteaa yleisesti, että yritystukia tulisi pyrkiä kohdentamaan erityisesti pitkän aikavälin kasvun ja kilpailukyyn edistämiseen sekä näitä tukevan vihreän siirtymän edistämiseen. Yritystukia tulisi aina arvioida uusimman tieteellisen tutkimuksen valossa, ja tehottomista tuista tulisi pyrkiä luopumaan. Komission vuonna 2020 julkaiseman, valtiontukisuuntaviivoihin liittyvän taustaselvityksen mukaan, ei ole olemassa selvää näyttöä tuen vaikutuksesta hiilivuodon estämiseen aiemmilla tukikausilla. Tuen kustannustehokkuutta ilmastopolitiikan keinona ja sen keskeisen tavoitteen edistämiseksi (eli hiilivuodon estämisessä) on siis hyvin vaikea arvioida nykytiedoilla.

Tuen vaikutusten ollessa epävarmoja, esitetyt uudet rajoitukset tuen enimmäismäärälle ovat hyvin perusteltuja. Päästökaupan huutokauppatuloille on tulevaisuudessa mahdollisesti muitakin käyttökohteita, joten olisi syytä varmistaa, että tulot ohjautuvat kustannustehokkaalla



tavalla ja ettei tuen kustannukset nousisi yli päästökauppadirektiivin suosituksen (25% huutokauppatuloista).

Ympäristöministeriö katsoo, että uudet ehdot tuen käyttämiseksi toiminnanharjoittajan kehittämistoimiin ovat perusteltuja. Esityksen mukaan toimet voisivat kohdistua kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, energiankäytön tehostamiseen, uusiutuvan energian käytön lisäämiseen tai toimintansa sähköistämiseen. Toimista on kuitenkin tarkoitus säätää tarkemmin vasta asetuksella, joten niiden vaikutuksia tai tehokkuutta ei voi vielä arvioida. Tuen käytölle asetettavien ehtojen takia on mahdollista, että tuella on positiivisia ilmastovaikutuksia, vaikka sen vaikutus hiilivuotoon jäisi epäselväksi. Ympäristöministeriö kuitenkin huomauttaa, että osa tuensaajien toteuttamista kehittämistoimista saattaa olla myös sellaisia, jotka olisivat jo nykytilanteessakin kannattavia investointeja, joten tuella ei välttämättä ole kaikissa tilanteissa lisäinvestointeihin kannustavaa vaikutusta. Ympäristöministeriö katsoo myös, että uusiutuvan energian käytön lisäämistä ei tulisi sitoa sähkön ja lämmön alkuperätakuihin, koska niiden käytöllä ei ole merkittävää lisäyksellistä vaikutusta uusiutuvan energian määrään energiasysteemissä.

Ympäristöministeriö perusteltuna, että tuen hallinnollisia kustannuksia katettaisiin mahdollisimman paljon Energiaviraston päätöksistä perittävillä maksuilla.

Ympäristöministeriö toteaa, ettei sillä ole muuta huomautettavaa työ- ja elinkeinoministeriön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta.

Erityisasiantuntija

Ville Laasonen